

Universitätsbibliothek Paderborn

Acta Pacis Westphalicæ Publica

Oder Westphälische Friedens-Handlungen und Geschichte

Worinnen enthalten, was vom Schluß des Jahrs 1647. biß in den Monath Junium des Jahrs 1648. zwischen Jhro Römisch-Kayserlichen Majestät, dann den Beyden Cronen Franckreich und Schweden, ingleichen des Heiligen Römischen Reichs Chur-Fürsten, Fürsten und Ständen, zu Oßnabrück und Münster gehandelt ...

Meiern, Johann Gottfried von

Hannover, 1735

VD18 90103157

N. I. Formula Transactionis de Satisfactione Galliæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52461](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52461)

1647.
Nov.

contra quemcunque tueri & protegere; Jamque ex hoc die & vigore præsentis Transactionis, perpetuo sese invicem sanctissimoque fœdere obstringunt, quod quicumque Tractatus hujus pacta violarit, eum tanquam Imperii & publicæ tranquillitatis hostem communibus armis impetent, donec cessaverit contraventio. Et quidem læsus lædentem imprimis à via facti, ut convenit, dehortetur, causa ipsa vel amicabili compositioni, vel juris disceptationi submissa, verum tamen si neutro horum modorum intra spatium quatuor mensium terminetur controversia, teneantur omnes & singuli dicti comproectores junctis cum parte læsa consilii viribusque arma sumere ad repellendam injuriam statim atque post mensem, ex quo fuerint ab injuriam passo moniti, quod nec amicitia nec juris via locum invenerit.

1647.
Nov.

Qui vero huic Transactioni consilio vel ope contravenerit, sive Clericus sive Laicus fuerit, pœnam fractæ Pacis incurrat, honore, dignitate, bonis juribusque privandus.

Hac Pacificatione comprehendantur ex parte Imperatoris

Ex parte vero Regis Christianissimi

In quorum omnium & singulorum fidem majusque robur, tam Cæsareani quam Regii, ut & Electorum, Principum ac Statum Imperii Plenipotentiarum, præsens Pacis Instrumentum manibus sigillisque propriis munierunt & firmarunt, Monasterii Westphalorum, die . . . Mensis . . . , Anno Domini 1647.

§. III.

Der Französische Satisfactions Punct wird verglichen.

Hierauf wurde nun in langer Zeit, bis in den Monath Novembris, zwischen denen Kaiserlichen und Franzosen nichts hauptsächliches gehandelt, da mittler Zeit der Graf von Trautmannsdorff nach Wien reifete, und die Tractaten mit den Schweden und Protestanten fortgesetzt wurden. Da aber im Novembr. die Haupt-Handlung mit den Schwedischen wieder angehoben werden solte, und die Franzosen sahen, daß ihre längere Aufzüge ihnen selbst keinen Vortheil schafften; so

kam man durch Hülffe der Mediatoren, wegen des Französischen Satisfactions-Puncts, dergestalt überein, wie die Formula des darüber verfaßten Articuli sub N. I. zeigt, welche am 17ten Novembris von denen Legations-Secretariis subscribiret wurde; woneben zugleich das Project der Kaiserlichen Cession, über die an Frankreich, pro Satisfactione überlassene Provincien und Orte, Inhalts N. II. gefertigt wurde.

N. I.

Punctum Satisfactionis Coronæ Gallie inserendum de verbo ad verbum Tractatus Pacis Germanicæ, absque ulla facultate addendi, demendi, mutandive.

Quo magis autem & publicæ securitati prospiciatur & pax stabilius firmari

Fünftter Theil.

Æ

mar

1647.
Nov.

1647.
Nov. mari possit, ideo inter Regem Christianissimum, Imperatorem, Imperium & Domum Austriacam, consensu, consilio & voluntate Electorum, Principum, Statuum Imperii pro bono Pacis conventum est.

Primo, quod Supremum Dominium, Iura Superioritatis aliaque omnia in Episcopatus Metensem, Tullensem & Virodunensem urbesque cognomines, horum Episcopatum districtus, & nominatim Moyenvicum, eo modo, quo hactenus ad Romanum spectabant Imperium, in posterum ad Coronam Galliae spectare eique incorporari debeant, in perpetuum & irrevocabiliter, reservato tamen jure Metropolitano ad Archi-Episcopatum Trevirensis pertinentem. Restituatur in possessionem Episcopatus Virodunensis Dom. Franciscus Lotharingiae Dux tanquam legitimus Episcopus, & hunc Episcopatum pacifice administrare, ejusque sicuti & suarum Abbatiarum (salvo Regis & cujuscunque privati jure) nec non bonorum suorum patrimonialium, ubicunque sitorum, juribus (quatenus praedicta cessione non repugnant) privilegiis, redditibus uti frui permittatur, dummodo prius praestiterit Regi juramentum fidelitatis, nihilque moliat aduersus Suae Majestatis Regni que commoda.

Secundo, Imperator & Imperium cedunt transferuntque in Regem Christianissimum cujusque in Regno Successores, jus directi Domini Superioritatis & quodcunque aliud sibi & S. Romano Imperio hactenus in Pinoratum competeat, & competere poterat.

Tertio, Imperator pro se totaque Serenissima Domo Austriaca, itemque Imperium cedunt omnibus Juribus, Proprietatibus, Dominiis, Possessionibus ac Jurisdictionibus, quae hactenus sibi, Imperio & Familia Austriaca competeant in Oppidum Brisacum, Landgraviatum Superioris & Inferioris Alsaciae, Suntgoviam, Praefecturamque Provinciale decem Civitatum Imperialium in Alsacia sitarum, scil. Hagenau, Colmar &c. omnes pagos & alia quaecunque Jura, quae a dicta Praefectura dependent, eaque omnia & singula, in Regem Christianissimum Regnumque Galliarum transferunt, ita tamen, ut dictum oppidum Brisacum cum villis Hochstatt, Niederimsing, Harten & Acheren ad Communitatem Civitatis Brisacensis pertinentibus, cumque omni territorio & banno, quatenus se ab antiquo extendit, salvis tamen ejusdem Civitatis Privilegiis & Immunitatibus a Domo Austriaca antehac obtentis & impetratis: Itemque dictus Landgraviatus utriusque Alsaciae & Suntgoviae, tum etiam Praefectura Provincialis in dictas decem Civitates & Loca dependentia: Item omnes Vasalli, Landfassi, Subditi, Homines, Oppida, Castra, Villae, Arces, Sylvae, Forestae, Argenti, Auri aliorumque mineralium fodinae, flumina, rivi, pascu omniaque Jura, Regalia & appertinentia, absque ulla reservatione cum omnimoda Jurisdictione & Superioritate supremoque Dominio, a modo in perpetuum ad Regem Christianissimum Coronamque Galliae pertineant, & dicta Corona incorporata intelligantur; absque Caesaris, Imperii, Domus Austriacae vel cujuscunque alterius contradictione: Adeo ut nullus omnino Imperator aut Familiae Austriacae Princeps, quicquam juris aut potestatis in his praememoratis partibus cis & ultra Rhenum sitis, ullo unquam tempore praetendere vel usurpare possit aut debeat: Sit tamen Rex obligatus in his omnibus & singulis locis Catholicam conservare Religionem, quemadmodum sub Principibus Austriacis conservata fuit, omnesque, quae durante hoc bello novitates irreperunt, remove.

Quarto, Christianissimae Majestati ejusque in Regno successoribus, de consensu Imperatoris totiusque Imperii, perpetuum jus sit tenendi praesidium in Castro Philippsburg, protectionis ergo, ad convenientem tamen numerum restrictum, qui vicinis justam suspicionis causam praebere non possit, sumptibus dumtaxat Coronae Galliae sustentandum, Patere etiam debebit Regi

1647.
Nov.

gi liber transitus per terras & aquas Imperii ad inducendos milites, commeatum, cetera omnia, quibus & quoties opus fuerit. Rex tamen præter protectionem, præsidium & transitum in dictum Castrum Philipsburg nihil ulterius prætendat: sed ipsa proprietas, omnimoda Jurisdictio, possessio, omniaque emolumenta, fructus, accessiones, Jura, Regalia, Servitutes, homines, Subditi, Vasalli & quicquid omnino antiquitus ibidem & in totius Episcopatus Spirensis Ecclesiarumque illi incorporatarum districtu, Episcopo & Capitulo Spirensi competeat & competere poterat, iisdem impostero quoque salva, integra & illæsa, excepto tamen jure protectionis, permaneant. Imperator, Imperium & Dominus Archi-Dux Oenipontanus Ferdinandus Carolus respectively exsolvent Ordines, Magistratus, Officiales & Subditos singularum supra dictarum Ditionum ac Locorum, vinculis & sacramentis, quibus hucusque sibi Domuique Austriacæ obstricti fuerant; eosque ad subjectionem, obedientiam & fidelitatem Regi Regnoque Galliarum præstandam remittunt obligantque. Atque ita Coronam Galliarum in plena justaque eorum superioritate & possessione constituunt; Renunciantes omnibus in ea juribus ac prætensionibus ex nunc in perpetuum. Idque pro se suisque posteris Imperator dictusque Dominus Archi-Dux ejusque frater (quatenus prædicta cessio ad ipsos pertinet) peculiari Diplomate tum ipsi confirmabunt, tum efficient, ut à Rege Hispaniarum Catholico eadem quoque renunciatio in authentica forma extradatur. Quod & Imperii totius nomine fiet, quo die subsignabitur præfens tractatus.

1647.
Nov.

Ad majorem supradictarum cessionum & alienationum validitatem Imperator & Imperium, vigore præsentis Transactionis, expresse derogant omnibus & singulis prædecessorum Imperatorum Sac. Romani Imperii Decretis, Constitutionibus, Statutis & Consuetudinibus & tam juramento firmatis aut impostero firmandis: nominatimque Capitulationi Cæsareæ, quatenus alienatio omnimoda bonorum & Jurium Imperii prohibetur; Simulque in perpetuum excludunt omnes Exceptiones & restitutionis vias quocumque tandem jure titulove fundari possent.

Conventum est in super, ut præter promissam hic inferius a Cæsare & Imperii Statibus Ratihabitionem, in proximis quoque Comitibus ex abundantia ratæ sint, supradictarum ditionum juriumque abalienationes.

Ac proinde si in Cæsareâ Capitulatione pactio vel in Comitibus propofitio deinceps fiat, de occupatis distractisve Imperii bonis ac juribus recuperandis, ea non complectatur aut complecti intelligatur res supra expressas: utpote ex communi Ordinum sententia pro publica tranquillitate in alterius Dominium legitime translatis. Atque easdem in hunc finem de Imperii Matricula expungi placeat.

Statim a restitutione Benfeldæ æquabuntur solo ejusdem oppidi munitiones, nec non adjacentis fortalitii Rheinaw, sicuti quoque Tabernarum Alsatia, Castri Hohenbar & Neoburgi ad Rhenum: neque in prædictis locis ullus miles præfidiarius haberi poterit.

Magistratus & Incolæ dictæ civitatis Tabernarum Neutralitatem accurate servent pateantque illi Regio militi, quoties postulatum fuerit tutus ac liber transitus.

Nullæ ad Rhenum munitiones in ceteriori ripa exstrui poterunt Basilea usque Philipsburgum, neque ullo molimine deflecti aut interverti fluminis cursus ab una alterave parte.

Quod ad æs alienum attinet, quo Camera Enfishemiana gravata est, Dominus

Zwinsten Theil.

§ 2

Dominus

1647. minus Archi-Dux Ferdinandus Carolus recipiet in se cum ea parte Provin- 1647.
 Nov. cia, quam Rex Christianissimus ei restituere debet, tertiam omnium debito-
 rum partem, sine distinctione, sive Chirographaria sive Hypothecaria sint,
 dummodo utraque sint in forma authentica, & vel specialem hypothecam
 habeant, sive in Provincias cedendas, sive in restituendas, vel, si nullam ha-
 beant, in libellis rationariis receptorum ad Cameram Ensbemianam respon-
 dentium usque ad finem anni millesimi sexcentissimi trigesimali secundi agnita,
 atque inter debita illius recensita fuerint & pensionum annuarum solutio
 dictæ Camerae incubuerit, eamque dissolvat, Regem pro tali quota inde-
 mnem penitus præstando.

Quæ vero debita Collegiis Ordinum ex singulari per Austriacos Principes
 cum ipsis in Diæti Provincialibus inita conventionem attributa, aut ab ipsis Or-
 dinibus communi nomine contracta sunt iisque solvenda incumbunt, debet
 inter eos, qui in ditionem Regis veniunt, atque illos, qui sub Dominio Domus
 Austriacæ remanent, iniri conveniens distributio, ut unaquæque pars sciat,
 quantum sibi æris alieni dissolvendum restet.

Rex Christianissimus restituet Domui Austriacæ & in specie supradicto
 Domino Archi-Duci Ferdinando Carolo, primogenito quondam Archi-Du-
 cis Leopoldi filio, quatuor Civitates Sylvestres, Rheinfeldem, Seckingen,
 Lauffenburg & Waltshutum, cum omnibus territoriis & ballivacibus, villis,
 pagis, molendinis, sylvis, forestis, vafallis, subditis omnibusque appertinen-
 tiis cis & ultra Rhenum; Itemque Comitatum Hauenstein, Sylvam Nigram,
 totamque Superiorem & Inferiorem Brisgoviam & Civitates in ea sitas an-
 tiquo jure ad Domum Austriacam spectantes, scilicet Neuburg, Friburg, En-
 dingen, Kenzingen, Waldkirch, Villingen, Breunlingen, cum omnibus terri-
 toriis, item cum omnibus Monasteriis, Abbatibus, Prælaturis, Præposituris,
 Ordinibusque Equestribus Commendatariis, cum omnibus Ballivacibus, Ba-
 ronibus, Nobilibus, Vafallis, Hominibus, Subditis, Fluminibus, Rivis,
 Forestis, Sylvis, omnibusque Regaliis, Iuribus, Iurisdictionibus, Feudis, Pa-
 tronibus, cæterisque omnibus & singulis ad sublime Territorii Ius, Patrimo-
 niumque Domus Austriacæ in toto isto tractu antiquitus spectantibus.

Totam item Ortenaviam cum Civitatibus Imperialibus Offenbourg, Gen-
 genbach & Cellam ad Ammersbach, quatenus scilicet Præfecturæ Ortenavien-
 si obnoxia sunt. Adeo ut nullus omnino Rex Franciæ quicquam juris aut
 potestatis in his præmemoratis partibus cis & ultra Rhenum sitis ullo unquam
 tempore prætereundere vel usurpare possit vel debeat, ita tamen, ut Austriacis
 Principibus prædicta restitutione nihil novi juris acquiratur.

Libera sint in universum inter utriusque Rheni ripæ & Provinciarum
 utrinque adjacentium incolas, commercia & comæatus: Inprimis vero li-
 bera sit Rheni navigatio ac neutri parti permissum esto, naves transeuntes
 descendentes aut ascendentes impedire, detinere, arrestare quocumque præ-
 textu, sola inspectione, quæ ad perfructandas aut visitandas merces fieri
 consuevit, excepta.

Nec etiam liceat nova & insolita vectigalia, pedagia, passagia, datia aut
 alias ejusmodi exactiones, ad Rhenum imponere; sed utraque pars contenta
 maneat vectigalibus & datii ordinariis, ante hoc bellum sub Austriacorum
 gubernatione ibidem præstari solitis.

Omnes Vafalli, Landsassii, Subditi, Cives, Incolæ, quicunque cis & ultra Rhe-
 num Dn. Austriacæ subiecti erant, sicut etiam illi, qui immediate Imperio sub-
 jecti erant, vel alios Imperii Ordines ut superiores recognoscunt, non obstante
 qualicunque confiscatione, translatione, donatione, per Ducem Bernardum Vi-
 nari.

1647.
Nov.

nariensem aliosque militiae Svecicae Praefectos post occupatam Provinciam facta, perque Regem Christianissimum ratificata, aut proprio motu decreta, statim post publicatam Pacem bonis suis immobilibus & stabilibus, sive corporalia sive incorporalia sint, villis, castris, oppidis, fundis, possessionibus restitui debent, citra ullam exceptionem meliorationum, expensarum, sumptuum, compensationum, quas moderni possessores quomodolibet objicere possent, & citra restitutionem mobilium ac se moventium & fructuum perceptorum.

1647.
Nov.

Quod vero ad confiscationes rerum pondere, numero & mensura consistentium, exactiones, concussiones atque extortiones intuitu belli factas atinet, earum repetitio ad amputandas lites utrinque penitus cassata & sublata esto.

Teneatur Rex Christianissimus non solum Episcopos Argentinensem & Basileensem, sed etiam reliquos per utramque Alsatiam Romano Imperio immediate subiectos Ordines, Abbates Murbacensem & Luderensem, Abbatissam Antlaviensem, Monasterium in Valle Sancti Gregorii Benedictini Ordinis, Palatinos de Lutzelsstein, Comites & Barones de Hanau, Fleckenstein, Oberstein, totiusque Inferioris Alsaciae Nobilitatem: Item praedictas decem Civitates Imperiales, quae Praefecturam Hagenoensem agnoscunt, in ea libertate & possessione Immedietatis erga Imperium Romanum, qua haecenus gavisae sunt, relinquere: Ita ut nullam ulterius in eas regiam superioritatem praetendere possit, sed iis iuribus contentus maneat, quaecunque ad Domum Austriae spectabant, & per hunc pacificationis tractatum Coronae Galliae ceduntur. Ita tamen, ut praesenti hac declaratione nihil detractum intelligatur de eo omni supremi Domini jure, quod supra concessum est.

Item Rex Christianissimus pro recompensatione partium ipsi Caesarum dicto Domino Archi-Duci Ferdinando Carolo solvi curabit tres milliones librarum Turonensium, annis proxime sequentibus, scilicet millesimo sexcentesimo quadragesimo octavo, quadragesimo nono, & quinquagesimo, in festo Sancti Ioannis Baptistae, quolibet anno tertiam partem in moneta bona & proba Basileae ad manus Domini Archi-Ducis ejusve Deputatorum.

Praeter dictam pecuniae quantitatem Rex Christianissimus tenebitur in se recipere duas tertias debitorum Camerae Ensisheimianae, sine distinctione, sive Hypothecaria sive Chirographaria sint, dummodo utraque sint in forma authentica & vel specialem hypothecam habeant, sive in Provinciis cedendas sive in restituendas, vel si nullam habeant, in libellis rationariis receptorum ad Camerae Ensisheimianam respondentium usque ad finem anni millesimi sexcentissimi trigesimali secundi agnita, atque inter credita & debita illius recensita fuerint & pensionum annuarum solutio dictae Camerae incubuerit, easque dissolvat Archi-Duci pro tali quota penitus indemnem praestando. Utque id aequius fiat, delegabuntur ab utraque parte Commissarii statim a subscripto Tractatu Pacis, qui ante primae pensionis solutionem convenient, quarum nomina utrique parti expungenda erunt.

Sequentes
Articuli non
sunt in Exem-
plaribus ut-
rinque ex-
traditis &
subsignatis.

„Ut autem pacis hujus stabilitati ac diuturnitati melius consulatur; Ideo conventum est, ne exteris sese bellis porro adjungat Imperator, neve ullo nec Imperii nec ditionum suarum haereditariarum milite, aut alio quovis modo, Duci Lotharingiae Carolo ejusque Haereditibus ac Successoribus adversus Regem Christianissimum directe vel indirecte assistat. Poterit tamen Carolus Dux Ministros suos ad Regiam Majestatem delegare, quibuscum gratiose intuitu Caesaris agetur super executione Tractatum cum ipso antehac initorum.

Idem quoque ab Imperatore, qua est Imperator, servabitur ratione Regis

1647.
Nov.

gis Catholici, neque ullas usquam ipsi contra Regem Christianissimum directe vel indirecte suppetias feret, si Pax Hispanica pari (quod longe satius foret) passu concludi non poterit. Utrum vero plus Cæsari tanquam Archiduci Austriae licere debeat, id quidem pernegant Gallici Plenipotentarii, quoniam Christianissimus Rex & cum Imperatore & cum Archiduce indivisam constituit pacem: ne talem sibi sub quacunque persona facultatem reservat submitendi auxilia iis Principibus aut Statibus, qui Provincias Cæsareas Hereditarias post Pacem conclusam invaderent: attamen an id aliquatenus admitti quaque via aut reciproca pactione temperari fas esset, idem Gallia Plenipotentarii, ut omnem longioris moræ materiam, quantum in se est præcidant, controversiam hanc arbitrio eorum Sacri Romani Imperii Electorum ac Principum, de quibus inter partes convenietur, permittunt. Curabit Rex Christianissimus præfato Domino Archiduci bona fide absque omni mora & retardatione restitui omnia & singula literaria Documenta, cujuscunque illa generis sint, quæ terras eidem restituendas concernunt, quatenus quidem in Cancellaria Regiminis & Camerae Enfishemianæ aut Brisaciveletiam in custodia officialium oppidorum & arcium occupatarum reperiuntur. Quod si talia Documenta sint publica, quæ cessas etiam terras pro inviso concernunt, de iis Archiduci exempla authentica, quotiescunque requisierit, edentur.

1647.
Nov.

Actum Monasterii Westphalorum die undecima Novembris Anno 1647.

In fidem & testimonium prædictorum de Mandato Legationis Gallie sigillum meum apposui propriaque manu subscripsi Monasterii Westphalorum d. 11. Novembr. 1647.

Ego *Josephus Boulanger*,
ejusdem Legationis Secretarius.

N. II.

Formula Cessionis Cæsareæ respectu Provinciarum Coronæ Gallie cessarum.

Nos FERDINANDUS hujus nominis III. Electus Romanorum Imperator, Semper Augustus (fiat totus titulus.)

N. II.
Project der
Kaiserlichen
Cession derer
an Frankreich
überlassenen
Provinzen
und Dertter.

Notum facimus omnibus & singulis præsentis literas lecturis vel legi auditoris, aut quomodocunque infra scriptorum notitia ad ipsos pervenire poterit, quod cum ob natum in S. R. Imperio Germanicæ Nationis abhinc annis circiter viginti sex civile & internum bellum, cui deinde accesserunt exteri quoque Reges & Principes, non solum totam Germaniam verum & alias Europæ Provincias Christiani nominis, maximis calamitatibus affici contigerit, atque inter divum Patrem nostrum, Serenissimum (titulus) deinde inter Nos Sociosque nostros ab una parte & Serenissimum (titulus) post ejus è vita discessum inter modernum, sive ejus pro tempore tutricem, & Regni administratricem, ejusque confederatos & adhærentes ex altera parte, non sine multa Christiani sanguinis profusione & multorum Germaniæ Provinciarum desolatione, armis vehementer decertatum sit; tandem vero instituta ea de re, juxta Conventionem Hamburgi 15. Octobr. Anno 1641. initam, partium utrinque belligerantium Monasterii Westphalorum Congressu, post longos & laboriosos tractatus inter Nos nostramque Domum Austriaeam, tum prædictum Galliarum Regem, per nostros ab utraque parte huic Congressui desti-